

J. S. / R. T.

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Nauki XIX wieku

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/4, 828-829

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

opracowania z zakresu organizacji nauki, ukazującym mechanizm kompleksowej pracy naukowo-wydawniczej. Doc. Hajdukiewicz zapytał ponadto o tematykę dzieł wydawanych w Drukarni Zamojskiej w zakresie druków greckich. Prof. Barycz zabierając głos na zakończenie dyskusji podniósł wartości analizy zawartej w referacie, postulując jedynie rozszerzenie tła historyczno-kulturalnego. Wszyscy uczestnicy dyskusji podkreślili precyzyjność i subtelność rozważań przeprowadzonych przez autorkę.

Na zapytania dyskutantów odpowiedział częściowo prof. Plezia, przypominając m.in., że Zamojski i jego krąg postawili sobie ambitny program edytorski — publikowania mniej znanych dzieł pisarzy greckich i że druki zamojskie zyskały sobie uznanie w Europie (angielskie i niemieckie przedruki dzieł Dionizego z Halikarnassu). Na inne pytania szczegółowo odpowiedziała referentka.

Karolina Targosz

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUKI XIX WIEKU

W dniach 20 maja i 3 czerwca 1970 r. odbyły się, pod przewodnictwem prof. M. Serejskiego, zebrania Zespołu Historii Nauki XIX wieku, na których docent T. Kowalik przedstawił referat *Filozofia społeczna Ludwika Krzywickiego*. Referat w części poświęconej *Ogólnej teorii rozwoju społecznego* informował o więzi społecznej i typach ustrojów społecznych i o rozwoju społeczeństwa terytorialnego (schemat rozwoju społeczeństwa terytorialnego, rodowód i wędrówka idei społecznych, teoria podłoża historycznego, materializm historyczny a ustrój socjalistyczny). Część zatytułowana *Zastosowania i konkretyzacje* dotyczyła następujących problemów: przyczyny zacofania gospodarczego, rolnictwo i socjalizm, krytyka kultury wielkomiejskiej, program badawczy Instytutu Gospodarstwa Społecznego. Część trzecia *Między feudalizmem przemysłowym a socjalizmem* poświęcona była zagadnieniom: nauka a przewidywanie oraz kto i jak rozwiąże kwestię społeczną.

Dyskusja — w której zabrali głos: prof. M. Serejski, prof. E. Olszewski, prof. E. Geblewicz, doc. Z. Kowalewski, mgr H. Hołda-Róziewicz, dr F. Bronowski, dr J. Skarbek, mgr M. Władyczanika, doc. A. F. Grabski — koncentrowała się przede wszystkim na następujących zagadnieniach: 1) Stosunek Krzywickiego do marksizmu (szczególnie na tle jego stosunku do naturalizmu w socjologii, o nastawieniu przyrodoznawczym); 2) pojęcie „społecznego terytorialnego”; 3) Krzywicki a polska historiografia w sprawie teorii najazdu (rola podbojów w powstawaniu i rozwoju społeczeństw); 4) poglądy Krzywickiego na stosunek badań historycznych do socjologicznych; 5) jego dorobek w zakresie etnologii na tle idei Morgana; 6) stanowisko Krzywickiego w sprawie możliwości przewidywania rozwoju społecznego.

J. S.

*

Następne posiedzenie Zespołu odbyło się 24 czerwca 1970 r. Andrzej Biernacki wygłosił na nim referat *Z dziejów mecenatu naukowego — Aleksander Przeddziecki, 1814—1871*.

Zebranie dało okazję do przypomnienia — prawie w stulecie niespodziewanej śmierci — działalności A. Przeddzieckiego, literata, dziennikarza, podróżnika, historyka, wydawcy, członka licznych i zagranicznych towarzystw naukowych, społecznika, mecenasa najrozmaitszych poczyniń naukowych na terenie wszystkich trzech zaborów w drugiej połowie XIX w.

Referat dotyczył tylko zagadnień mecenatu wydawniczo-naukowego; mowa była o sposobach, jakich Przeddziecki używał, aby doprowadzić do wydania zwłaszcza *Wzorów sztuki średniowiecznej* (wspólnie z Edwardem Rastawieckim), następnie uruchomić monumentalne wydawnictwo *Dzieł Długosza*, które po śmierci Aleksandra Przeddzieckiego kontynuował jego syn, Konstanty.

Te niezadowolające dziś już z naukowego punktu widzenia wydawnictwa służyła jednak nadal, na swoje zaś czasy były przedsięwzięciami dużej miary. Sylwetka samego Przeddzieckiego na tle tego, co zdążył zdziałać, rysuje się niebanalnie. Był to bowiem człowiek nie tylko dobrze przygotowany erudycyjnie do prac, które podejmował, ale nade wszystko niezmiernie zorganizowany, znający się na współpracownikach zwierzchnik, gorliwy szperacz, który w poszukiwaniu rzeczy polskich przejeździł całą niemal Europę.

Wydawnictwa, które inicjował (nierazko z podniety J. I. Kraszewskiego) i którym patronował, chciał widzieć jako powstałe sumptem całego społeczeństwa. Sam gotów był łożyć i liczył się z możliwością straty — zasadniczo jednak kalkulował tak, aby kosztą się zwróciły drogą przedpłaty i prenumeraty. Rok 1863 pokrzyżował wiele z tych planów. Ostateczny bilans Alesander Przeddziecki zamykała stratą kilkunastu tysięcy rubli. Nie było to może nazbyt wiele, ale również osobisty majątek Przeddzieckiego nie był olbrzymi.

Przeddziecki nie był typem dawnego magnata, zarazem wojaka — jak Działyński, który robił niemal wszystko osobiście i własnym sumptem; zdecydowany „cywil”, po trosze spekulant w dobrym znaczeniu tego słowa (Hotel Europejski miał pracować na kosztą podróży i wydawnictw) — był Przeddziecki raczej reprezentantem stosunków nowych, kto wie, czy nie prekursorem „pracy u podstaw”.

Cechowała go wielka ilość podejmowanych inicjatyw i pewne rozproszenie wysiłków. Toteż wielu projektowanych prac w ogóle nie podjął, niejednej zaczętej nie ukończył.

Dla współczesnych był wzorem prawości i uczoności; bezpośredni następcy — jak chociażby Gloger — przyznawali, że stał się przykładem; jeszcze młodsi — jak Grzymała-Siedlecki — mieli w żywej pamięci jego zasługi i świadczyli o nich.

Dyskusja, w której głos zabierali: prof. M. Serejski, doc. A. F. Grabski, doc. T. Alek-Kowalski, dr Z. Skubała-Tokarska, dr F. Bronowski, dr E. Tomaszewski i dr R. Wołoszyński, dotyczyła głównie dwóch zagadnień: działalności edytorskiej A. Przeddzieckiego oraz pojęcia „mecenatu naukowego” na tle stosunków gospodarczych i kulturalnych Europy połowy XIX wieku.

R. T.

ZEBRANIE ORGANIZACYJNE ZESPOŁU BADAŃ NAD ZAGADNIENIAMI REWOLUCJI NAUKOWO-TECHNICZNEJ

W marcu 1970 r. kierownictwo Zakładu Historii Nauki i Techniki powołało prof. E. Olszewskiego na organizatora, a następnie kierownika Zespołu Badań nad Zagadnieniami Rewolucji Naukowo-Technicznej. Funkcje sekretarza Zespołu objął stypendysta Zakładu mgr inż. A. Glass.

Organizacyjne zebranie nowego zespołu odbyło się w Warszawie w dniu 8 czerwca 1970 r. z udziałem ponad dwudziestu osób.

Zagajając zebranie, kierownik Zakładu, prof. B. Suchodolski podkreślił znaczenie i aktualność podejmowanych przez Zespół prac. Powinien on m.in. zbadać, jakie elementy współczesnej rewolucji naukowo-technicznej występowały już